

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נא]

ואינו יכול לעמוד אלא על-ידי סמיכה⁶⁹, לא ישא כפיו⁷⁰.

69) ובגדר סמיכה, ביאר לעיל (סי' צד ס"ק כב) שמדובר באופן שאם ינטל הדבר שסומך עליו יפול, וראה מה שכתבנו שם.

70) ואם יכול לעמוד כשאומר את התיבות "יברכך" וכו', אלא שיצטרך להישען בין תיבה לתיבה, דעת הגר"ש אלישיב (שו"ת ישא יוסף ח"ב סי' לב) שיכול לישא את כפיו, וישען בשעה שהש"ץ מקריא לכהנים, וכמו שכתב המשנ"ב להלן (ס"ק נב) לגבי דין הגבלת הידיים, שיכול להניח את הידיים בין תיבה לתיבה, וכן כתב בשו"ת אבן ישראל (ח"ו סי' י).

[משנ"ב ס"ק נב]

אינו נושא כפיו, ואפילו בדיעבד מעכב⁷¹.

71) ומטעם זה כתב הפמ"ג (א"א ס"ק בא) שכהן שנקטעה ידו אינו נושא כפיו. ובשו"ת אבני נור (א"ח סי' לא) כתב, שדוקא אם נקטעו שתי ידיו לא ישא כפיו, שאינו יכול לקיים את המצוה של נשיאת כפים כלל, אבל אם נקטעה ידו אחת, שמקיים את המצוה בידו השנייה, ישא את כפיו. אלא שמספק לא יברך ויבקש מכהן אחר שיוציאו. ודעת הגר"ש איערבך (הליכות שלמה תפלה פ"י ה"ז), שכל זה בכדי שדש בעירו ולפיכך לא יבואו להסתכל בידו, אך אם לא דש בעירו, לא ישא כפיו, כיון שמומו ניכר אף אם מכסה את ידיו בטלית.

[משנ"ב ס"ק נג]

לקאורה פשוט שאינו יכול לישא כפיו⁷².

72) אמנם אם קולו נמוך אך שומעים אותו ותשעה מהקהל, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה ד) שיכול לברך, כיון שמתקיימת נשיאת כפיים בעשרה.

[משנ"ב ס"ק נה]

ובדרכיב "ואני אברכם"⁷³.

73) וכן כתב להלן (סי' קמו) בשם הרמב"ם, שהפסוק "ואני אברכם" מוסב על הישראלים המתברכים מפי דכהנים. אמנם, לעיל (ס"ק ב) כתב, שמהכתוב "ואני אברכם", יש ללמוד שאף הכהנים בכלל הברכה. ובנמ" (חולין מט, א) נחלקו בזה רבי ישמעאל ורבי עקיבא, האם הפסוק "ואני אברכם" מתפרש על ישראל או על הכהנים.

[משנ"ב ס"ק נח]

אף ששקד הורידו כפיהם⁷⁴.

74) ואף שבלאו הכי אסור לדבר בשעת חזרת הש"ץ, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' קכד ס"ז), כתב הגר"ח קניבסקי (שיח הלכה אות נז) שמו"מ אסור להם לדבר אף כאשר כבר שמעו חזרת הש"ץ קודם לכן.

[משנ"ב ס"ק נט]

הינו רב הצבור⁷⁵.

75) וכמו שפסק השו"ע לעיל (סי' קכד ס"ט) שחמברך אינו צריך

להמתין לאלו שמאריכים בעניית אמן יותר מדאי.

ואם המיעוט שמאריכים אינם מאריכים יותר מדאי, אלא שרוב הציבור אמרוהו במרוצה, כתב בביה"ל לעיל (שם ד"ה שמאריכין) שחייב הש"ץ להמתין למיעוט, אלא שבסתמא אין לתלות בזה.

[משנ"ב ס"ק ס]

ועכשיו שהמנהג לומר לפניהם בירידתם מן הדוכן "וישור"⁷⁶, מהנכון שלא ירדו הכהנים מהדוכן עד לאחר שישלים השליח צבור קדיש⁷⁷.

76) הטעם שנהגו לברך בכך את הכהן, ביאר המטה אפרים (סי' תקצב ס"יא) שהוא כחזקת טובה על הברכה שברך אותם, וכדי להזכיר להם אומץ ולחזקם בעבודת ה' ובשור' מהר"ם מינץ כתב (סי' פה) שכוונת ברכת "וישור כח" היא, כשם שגמרת מצויות, כן תזכה לעשות עד מצוות.

ואף שהכהנים מצויים ומחויבים לברך את ישראל, כתב הר"ש (שביעית פ"ד משנה ב) שמותר להחזיק להם טובה על כך, וכשם ששנינו (שם) אוכלים פירות שביעית בטובה ושלא בטובה, דהיינו שאף שאינם מצווה להפקיר פירות שדהו בשביעית, מ"מ מותר להחזיק לו טובה על כך.

ובשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סי' סב) כתב, שצריכים הכהנים להיזהר שלא לענות על ברכת הקהל 'ברוכים תהיו', שהיא לשון ברכה, משום שיש לחוש למה ששמע מדברי הרמב"ם שכהן המוסיף על הברכות עובר ב'בל תוסיף' אף בלי נשיאת כפיים (כמובא בביה"ל להלן סכ"ז ד"ה ואם הוסיף). מאידך, הערוך השלחן (ס"ק כד) לא חשש לזה, וכתב שמשבים הכהנים למברכים 'ברוכים תהיו'.

77) לכאורה כיונתו לפי המנהג שנהגו בחוץ לארץ שאין נושאים כפיים רק במסוף של יום טוב (כמובא ברמ"א להלן סמ"ד), שאז מיד אחר ברכת כהנים ואמירת 'שים שלום' אומר הש"ץ קדיש (חוץ מיום ראשון דסוכות לנהוגים לומר אז הושענות), אבל בארץ ישראל, שנהוגים לישא כפיים בכל יום, ברוב ימות השנה אין קדיש לאחר חזרת הש"ץ, ואין חשש שיתבטל העם מעניית 'אמן' יהא שמה רבא'.

[משנ"ב ס"ק סה]

לפי שהוא חייב על העם לשמע על הברכה מפי הכהנים⁷⁸.

78) ומטעם זה, אף כל ברכה שיוציאים בה השומעים ידי חובתם כתב לעיל (סי' קכד ס"ק לח, בשם המג"א) שלא יתחיל אותה המברך עד שתכלה עניית אמן מפי כל הציבור. וכן לענין חזרת הש"ץ, כתב בביה"ל שם (סי' ד"ה אין צריך) שנחלקו הפוסקים, אם כיון שכולנו בקיאים רשאי הש"ץ להתחיל את הברכה אף קודם שכלתה עניית אמן מפי הציבור, או שדינה כברכה שצריכים הציבור לצאת בה ידי חובה, ואין הש"ץ רשאי להתחיל את הברכה עד שתכלה עניית אמן מפי הציבור (וראה מג"א כאן ס"ק כח, שהש"ץ המתחיל 'שים שלום' ימתין עד שתכלה עניית אמן מפי כל הציבור).

יום ג' ט' אייר תשע"ו

ה באר הגולה

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

(נב) ובנשיאת כפים, (כו) ובקול רם: טו *ואחר-כך מתחיל שליח-צבור 'שים שלום', ואז הפהנים מחזירים פניהם להיכל (נד) ואומרים (מ) 'רבוין העולמים עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה (נה) מה שהבטחתנו, השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל': הגה ונאריכו בתפלה זו עד שישלים שליח-צבור 'שים שלום' (נו) ושיענו הצבור אמן על (כח) שניהם. ואם אינם יכולים להאריך כל-כך (נו*) יאמרו 'אדיר בפרוס' וכו' כדלקמן סימן קל (רש"י פ' אלו נאמרין והגהות מיימות): טז *אין הפהנים רשאים להחזיר פניהם עד שיתחיל שליח-צבור 'שים שלום', ואינם רשאים (נו) לכך אצבעותיהם עד שיחזירו פניהם, ועומדים שם, (נח) ואינם רשאים לעקר משם עד שישלים שליח-צבור 'שים שלום', יגיש מי שאומר שצריכין להמתין (נט) עד שישלמו הצבור (ס) לענות אמן אחר ברכת 'שים שלום' (יכן המנהג): יז *בשמתחזירין פניהם, (סא) בין בתחלה בין בסוף, לא יחזירו אלא דרך (כט) זמין: הגה כשיורדין מן הדוכן לא יגעו במנעליהם (ל) (סב) המטנפים, ואם נוגעים יטלו ידיהם לתפלה שיתפללו אחר-כך (אגודה פ' היה קורא): יח *אין המקרא שקורא 'פהנים' רשאי (סג) לקרות 'פהנים' עד שיכלה (סד) מפי הצבור אמן שעונים אחר ברכת (ל) 'מודים', ואין הפהנים רשאים להתחיל ברכת 'אשר קדשנו בקדשתו של אהרן' עד שיכלה דבור קריאת 'פהנים' מפי הקורא. ואחר שבכרו הפהנים 'אשר קדשנו בקדשתו של אהרן' אינם רשאים להתחיל 'וברךך' עד שיכלה (סה) מפי כל הצבור

באר היטב

שלו, ששעומדים תחלה פניהם למזרח יפנו לצד פרום ואח"כ למערב: נגד הצבור, ובחזרתם יפנו לצד צפון ואח"כ למזרח כלפי ארון, דלא כ"מ אפקא שמהפך פניו לצד שמאלו ונמצא מהפך עצמו בימיו, ב"ח ע"ז מ"א פרי"ח והרבי"ז ח"א סי' ו, ועין באר-עשק סי' קו. כשיורדין מן הדוכן יחזירו פניהם קצת להיכל כתלמיד הנפטר מרבו, מ"א: (ל) המטנפים. וה"ה פשהם נקיים כמ"ש סי' ד סי"ח. ונדקא במנעלים שצריכים לשניה שנגע בהם, אבל במנעלים שאין צריך לגע בהם א"צ נטילה, שכנה"ג: (לא) מודים. לא כתב כאן מפי

דעת הכנה"ג: (כו) ובקול רם. במעלה שבקולות, לא קול גדול ולא קטן אלא בינוני, טור: (כו) רבון. ברי"ה ובי"כ שמאריכין בגונוי היום וכו' לא יתחילו לומר רבון עד לבסוף, שישלמו עם הקהל קאחד, מ"א: (כח) שניהם. עין בתשובת דבר-שמואל סימן רצח שמישב שם כמה שיש נוהגים לומר ב"ה וב"ש קשהפנים והמקרא מוזכרים את השם בברכת-פהנים, ע"ש. והפרי"ח כתב בפשיטות דמחזיק לומר ב"ה וב"ש ששומרים את השם א"ע דליקא אלא תפלת השם גרידא, והביא כמה ראיות ע"ז, ע"ש: (כט) זמין. פרוש, זמין

משנה ברורה

לאחר שישלים שליח-צבור קדשנו, כרי שלא יתבטלו הפהנים והעם מעצת 'אמן' זהא שמה רבא' ישאר אמנים על-ידי זה, כמו שמוציא: יז (סא) בין בתחלה בין בסוף וכו'. פרוש: בתחלה כשיעלין לדוכן ופניהם כלפי היכל שהוא במזרח, וקורין להם 'כפנים', מתחילין לחזיר פניהם כלפי העם (נג) לצד זמין שלהם שהוא בדרום, ואחר-כך למערב נגד הצבור, ובסוף כשמתחיל השליח-צבור 'שים שלום' ומחזירין פניהם כלפי הקדש, מתחילין לחזיר פניהם דרך זמין שלהם שהוא בצפון, ואחר-כך לצד המזרח נגד היכל. כשיורדים מן הדוכן, לא יחזירו אחריהם להיכל, אלא יצדדו ויחזירו פניהם קצת להיכל, כתלמיד הנפטר מרבו, שמתחזיר פניו אליו בצאתו מלפניו [אחרונים]: (סב) המטנפים. נראה דהכי קאמר: סתם מנעלים כמטנפים הם [א"ר ופמ"ג]: יח (סג) לקרות 'כפנים' עד שיכלה וכו'. זהו לפי דעה המבארת לעיל בסעיף י' דבמקומות שנושאים כפיהם אין אומרים "אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו" וכו', אלא תפא אחר סיוס ברכת "מודים" קורא השליח-צבור "כפנים", אבל לפי מנהגנו שתמיד השליח-צבור אומר "אלהינו ואלהי אבותינו", כמו שכתב הרמ"א שם, לא שיהי כלל דין זה, דהא שוהה בלאו הכי הרבה יותר על-ידי אמירתו "אלהינו ואלהי אבותינו": (סד) מפי הצבור וכו'. הינו (נה) רב הצבור: (סה) מפי כל הצבור. לפי שהוא חייב על העם לשמע כל הברכה מפי הפהנים⁷⁸. ולהכי דקדק המחבר בקאן וכתב "כל הצבור", להורות דאף אם יש קצת אנשים ששועין ומאריכין באמן יותר מדי, צריך להמתין גם עליהם, לפי שהחייב הוא על כלם לשמע. (טו) וכל זה הוא לשיטת המחבר לעיל בסעיף יג שפסק דאין ססון מקרא תבת "וברךך", ועל-כן צריך להזהיר הפהנים בהתחלתם "וברךך", אבל לדין שהססון מקרא גם תבת "וברךך", יש אהרה על הססון שלא יתחיל להקרות המכה של "וברךך" קדם

שער הציון

(מט) טור: (ג) מגן-אברהם: (נא) רש"י בסוטה לט: (נב) כדלעיל במשנה ברורה סימן נא סעיף קטן ג. ואף דאפשר היה לדחות דנה מחזי כעונה אחר ברכת עצמו שפיקשו גס-כן על ענין זה, מפל מקום בלאו הכי אמירתו לאו ברכה גמורה היא, שאין בה שם ומלכות: (נג) הסקמת אחרונים. וכתב הפרי-מדרים דגם כאשר אולין בטר זמין דעלמא: (נד) על-תמדי: (נז) על-תמדי ומגן-אברהם ומגן-גבורים, דלא כט"ו: (נז) משי"ו ורש"א:

יום ד' י' אייר תשע"ו

באר הגולה 10

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

(לג) (סו) אמן שעונים אחר ברפת אשר קדשנו בקדשתו של אהרן, וכן אינם רשאים להתחיל בתבה (סז) עד שתכלה התבה (סח) מפי המקרא, ואין הצבור (סט) עונים אמן עד שתכלה ברכה מפי הכהנים: הגה ולא יתחילו הכהנים רבון העולמים כו' (ע) עד שיתכלה אמן מפי (לג) הצבור (כ"י): יט ח אין שליח-צבור רשאי לענות אמן (עא) אחר ברכה של (לד) כהנים: כ טאם שליח-צבור כהן, אם יש שם כהנים אחרים (עב) לא ישא (עג) את כפיו. (ולא יאמרו לו (לז) לעלות או לטל ידיו, (עד) אכל אם אמרו לו צריך לעלות, (עה) דהוא עובר בעשה אם אינו עולה) (פרדקי פרק הקורא עומד ודגהות מיימוני פרק ט"ו תפלה ואגור). ונאסלו אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו, אלא-אם-כן (עו) מבטח לו שיתחזר (לו) לתפלתו בלא טרוף דעת, שאם הוא מבטח בכהן, כיון שאין שם כהן אלא הוא, ישא את כפיו כדי שלא תתבטל נשיאת כפיו. יוכייד יעשה, יעקר רגליו (עז) מעט (לז) בעבודה ויאמר עד וילך נא להודות, (עח) ויעלה

ד' שם לדעת הטור
ח ברכות ל"ד ט שם
והמכ"ם י שם במשנה
כ הגהות מיימוני

באר היטב

של יתבטל אין לענות אמן, כ"ח ט"ז וגם תוס' י"ט כ"כ, וחסד ממ"ש בספרו ל"ח, צנן פ' ה' דברכות משנה ד. ודברי תוס' י"ט אלו אשתמטתה מבעל המספר פרי חדש, ע"ש, ומ"א ופר"ח ס"ל דאם מבטח לו שלא יתבטל שרי לענות אמן, ע"ש. ולכלי עלמא שרי לענות אמן אחר ברכת-כהנים הראשונה שהיא לברך את עמו וישראל באהבה, דכאן אין חשש טרוף ולא יתבטל כיון שלא התחיל צדו, ט"ז, ע"ש: (לז) לעלות. פ"י קדש רצה, אכל אם א"ל אחר רצה אינו רשאי לעלות כיון שלא עקר ברכה כמ"ש סעיף ח, ומה"ט אינו עובר כשקורין כהנים כמ"ש סעיף ב, משום דהקריאה הוא אחר רצה. וצנן ע"ח שהקשה דלעולם משפחת דיעבר ש"ץ בעשה כיון דאחר קורא כהנים, וכל כהן שאינו עולה עובר בעשה, ע"ש: ולא דק, כיון שלא עקר הש"ץ בעבודה אינו עובר בקריאה כהנים, וע"ל ס"ק י"א מש"ש: (לו) לתפלתו. ולידן שמתפללין מתוך הסוד, מבטח שיתחזר לתפלתו, ומ"מ כשיש כהנים אחרים לא יעקר רגליו, ל"ח כ"ח מ"א ורב פוסקים, צמ"א. ופר"ח פסק דאם מבטח לו שיתחזר לתפלתו ישא את כפיו אע"פ ה"א דאיכא כהנים אחרים, ע"ש: (לז) בעבודה.

כל הצבור, להורות דהפסקא רשאי להתחיל אע"פ שעדין לא פלה מפי כל הצבור אמן רק ברב צבור סגי, ע"ת ומ"א: (לג) אמן. כאן כתב מפי כל הצבור, להורות דהכהנים צריכים להמתין עד שתכלה אמן מפי כלם, ול"ד למ"ש בס"י קסו דא"צ להמתין על המאריכים יותר מדי, דשאני ברכת-כהנים דבצ"ע שישמעו כלם, לכך צריכים להמתין ואע"ג דהפסקא א"צ להמתין על המאריכים אכל כהנים צריכים להמתין. ובהו יתרון קשית הב"י במ"ש הא אין הכהנים אומרים בתבה עד שיש"ן מקרא אותם תחלה, א"כ מאי עד שיתכלה אמן מפי הצבור וכו', ע"ש וק"ל. ע"ת ומ"א, ע"ש וצנן בספר אליה רבה שהאריך בזה: (לג) הצבור. הקשה הבי"ח: הא אין רשאי להתחיל עד שיתחיל השליח-צבור שים שלום כמ"ש סעיף ט"ו. וא"ל דאם יש שמאריכים באמן והשליח-צבור התחיל שים שלום אפי"ן צריכים הכהנים להמתין להם, וכך תרצו הע"ת וט"ו. ע"ש, זה אינו, דאנדרבה, דאפסא הוא, דהש"ץ צריך להמתין להם כדי שישמעו בברכה כמ"ש ס"י קכד ס"ק יו, ע"ש, אכל הכהנים א"צ להמתין להם עם הרבון העולמים וכו', דלא דמי לברכת-כהנים, עמ"א: (לד) כהנים. אפלו מבטח לו

משנה ברורה

שסימו על-כל-פנים (נו) רב הצבור אמן, ואחר שסנס הסנן את התבה, אז מתרין הכהנים להתחיל "יברכה": (סו) אמן שעונים אחר ברפת וכו'. והוא הדין שאינו רשאי הקורא להתחיל "יאר" "ישא" עד שיתכלה האמן מפי הצבור: (סז) עד שתכלה התבה וכו'. כדי (נח) שישמעו הצבור התבה נפה מפי הכהנים ולא תתערב בה שמיעתם מהמקרא: (סח) מפי המקרא. ונראה (נט) דהוא הדין שהמקרא לא יתחיל להקרות תבה אחרת עד שסימו הכהנים התבה שלפניה: (סט) עונים אמן. הנינו בכל ברכה וברכה⁽⁸⁰⁾ [אחרונים]: (ע) עד שיתכלה. (ס) האחרונים פסקו בה"ה זו, דלא משפחת לה, דהרי אין מתחילין לומר "רבון העולמים" עד שיתחזרו פניהם, ואין מחזירין פניהם עד אחר שמתחיל השליח-צבור "שים שלום", כמבאר לעיל בסעיף טו, וזהו אחר שכתב עני הצבור אמן: יט (עא) אחר ברכה של כהנים. שמה תתבטל דעתו ולא ידע להקרות אחר-כך פסוק שני או שלישי. (סא) ואם תתפלל מתוך הסוד ומבטח לו שלא תתבטל דעתו, רשאי לענות אמן, דאמן זה אינו חשיב הפסק, דהוא צריך תפלה. (סב) ועל אמן של הברכה "אשר קדשנו בקדשתו" וכו', יש מחמירין שכל גוני לא יענה משום הפסק בתפלה, ושאני אמן של הברכת-כהנים גופא דלא הוי הפסק,

שהוא מורה על קבלת הברכה⁽⁸¹⁾: כ (עב) לא ישא. שמה לא יוכל לכונן לחזור ל"שים שלום", שדעתו מטופת מאימת הצבור. ונאפלו אם בטוח הוא בעצמו שלא תטרף דעתו, גספן לא רצו חכמים להקל בזה לעקר ממקומו ולעלות לדוכן היכי שיש כהנים אחרים⁽⁸²⁾ בבית-הכנסת ולא תתבטל הנשיאת-כפים⁽⁸³⁾: (עג) את כפיו. אלא הוא עומד, ואחר שאינו כהן מקרא, כמו שקתוב סעיף כב: (עד) אכל אם אמרו לו וכו'. ומנ"י כשאמרו לו בברכת "רצה" או קדש לכן, אכל אם אמרו לו אחר סיום ברכת "רצה", אינו רשאי לעלות, כמו שקתוב סעיף ח [מ"א וש"א]. וצנן לעיל בסעיף-ה' קטן ט דעה אליה רבה בשם מהר"מ מינץ בזה: (עה) דהוא עובר בעשה. ומפני זה צדדו (סג) האחרונים, דאפלו אם אינו מבטח לחזור לתפלתו גספן יעלה לדוכן, דמפני חשש טרוף ויבטול התפלה, שכל עקרה אינה אלא מדברי סופרים, אין לו לעבר על עשה דאורייתא, ובפרט השתא שמתפללין מתוך הסוד, בודאי יעלה: (עו) מבטח לו שיתחזר. ולידן שמתפללין מתוך הסוד, הוי מבטח לו שיתחזר לתפלתו. (סד) ומכל מקום כשיש כהנים אחרים לא יעקר רגליו, דהא אף במבטח לא שרינן אלא בליכא כהן אחר: (עז) מעט בעבודה. לילך לצד הדוכן⁽⁸⁵⁾, והטעם, משום הא דאיתא לעיל בסעיף ח, צנן שם: (עח) ויעלה לדוכן⁽⁸⁶⁾.

שער הציון

(ז) כנ"ל באות נה: (נח) תה"ז: (נט) דהא כתב הרמב"ם ושאר פוסקים שהסנן מקרא להם מלה במלה: (ס) מגן-אברהם ועוד הרבה אחרונים. ובט"ז דוחק עצמו ללשון זה, והמגן-אברהם מאן בישובו, צנן בסעיף-קטן כח: (סא) פן כתב האליה רבה ודבר-החיים ותייחדם, ומשמע מן התייחדם דבסתם מתפלל מתוך הסוד סגי, וכן משמע בלתי-תמורות ואלהיה רבה, ואפשר דגם כונת דבר-החיים פן: (סב) אליה רבה ודבר-החיים ותייחדם [ונראתי שם בתייחדם שהעתיק ממגן-אברהם שמשל בזה, ושגיאה היא, דהמגן-אברהם לא מנ"י מאמן זה כי אם מאמן של ברכת-כהנים גופא], ואף דבט"ז מקל, שב ואל תעשה עדיף: (סג) אליה רבה [אף דהנראה שהביא מהמרדכי לאו ראההו, מכל מקום העתיקי שארי אחרונים גספן פן מצד הסברא כמו שכתבנו] ודבר-החיים ותייחדם. ובסרי-מגדים משמע שהוא מפאן בזה, דאפשר דהעמידו חכמים דבריהם במקום עשה [ומה שקתב הסרי-מגדים דלמגן-אברהם הוי הדין פן, לא מצאתי צדן במגן-אברהם, ואולי יש בו טעות-סופר צריך לומר "ויעלת-תמיד"], וכמו שפספס בעלת-תמיד, אף כעה שמתפללין מן הסוד בודאי יעלה: (סד) מגן-אברהם ורב פוסקים, ודעת הפ"י חדש להקל בזה בשמבטח אף ביש כהנים אחרים, ודלא כהשלחן-ערוב, ובמקום שנהנו בזה אפשר שאין לחזות בנדם⁽⁸⁴⁾, וכן משמע ממגן-אברהם:

הלכות נשיאת כפים סימן קכח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק טו]
מפי הצבור⁽⁷⁹⁾.

(חי"ג סי' נא) כתב, שלא יענה אמן אלא אם כן התפלל כל
התפילה מילה במילה עם הש"ץ.

[משנ"ב ס"ק עב]

היכי שיש כהנים אחרים⁽⁸²⁾ בבית הכנסת ולא תתבטל הנשיאת
כפים⁽⁸³⁾.

(82) ואם יש כהן אחד מבלעדיו, כתב בשו"ת או נדברו (חי"ג סי' לד)
שיעקור רגליו ויעלה לדוכן, מכיון שיש הסוברים שמדאורייתא
ברכת כהנים אינה מתקיימת בכהן אחד [כמובא בביאור הלכה
סכ"ה ד"ה יותר מעשרה], וכעין זה כתב הגרש"ז אויערבך (מועדי
קודש יום הכיפורים פ"א הע' 221) לגבי כהן שאינו מתענה מחמת
אונס, שדעת הגר"מ טקוצ'ניסקי שכשאין כהן אחר רשאי לעלות
לדוכן, שהוא הדין שאם יש רק כהן אחד בלעדיו, שיעלה בכדי
שתהיה המצוה דאורייתא.

(83) ואם יש לו 'חיוב' להתפלל לפני העמוד, דעת הגרש"ז אויערבך
(משנ"ב ביצחק יקרא) שעדיף שישא את כפיו, ולא יעבור לפני
התיבה. ובשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה ט) כתב, שאבל בתוך
י"ב חודש לא יבטל בקביעות את מצות נשיאת כפים, אלא אם כן
באפשרותו לישא את כפיו לאחר התפילה, כגון ביום שיש בו
תפילת מוסף, שיכול להתפלל בשחרית כש"ץ ולשאת את כפיו
במוסף.

[שעה"צ ס"ק סד]

ובמקום שנהגו קוטה אפ"ר שאין למחות בידם⁽⁸⁴⁾.

(84) ובזמננו, כתב בספר ארץ ישראל (להגר"מ טקוצ'ניסקי, סי' ב
סי"ב) שהמנהג בירושלים שהש"ץ נושא כפיו אף שיש כהנים
אחרים. אמנם, אצל החזו"א והגר"י קניבסקי נהגו שכשיש כהנים
אחרים הש"ץ אינו נושא את כפיו (ארחות רבנו ח"א עמ' סו).

[משנ"ב ס"ק עז]

לילף לצד הדוכן⁽⁸⁵⁾.

(85) ואף אם עולה לברכה באותו מקום שעומד, כתבו הבן איש חי
(שנה א פרשת תצוה ס"ט) והכף החיים (ס"ג ק) ובשו"ת שבט הלוי
(ח"ה סי' כג אות ב) שצריך לעקור רגליו. אמנם, מה שנהגו ששליח
ציבור כהן קופץ במקומו כשמגיע בתפילה ל'רצה' מבלי להתקרב
לדוכן, כתב הגרש"ז אויערבך (מכתב לגר"י ברודיאנסקי, בתחילת
ספר שיח הלכה) שאין טעם בזה, והוסיף, שאולי עושים כך לזכר
בעלמא.

ולענין נטילת ידיים בש"ץ, כתב הקצות השלחן (סי' כג סי"ח) שיביאו
לפניו מים ויטול ידיו במקומו. מאידך, כתב החי אדם (כלל לב סכ"ו)
שיסמוך על נטילת ידיו לפני התפילה, והקצו"ש (סי' ק ס"ז) והערוך
השלחן (ס"ג) כתבו, שיסמוך על נטילת הידיים שנטל בשחרית.

[משנ"ב ס"ק עח]

ייעלה לדוכן⁽⁸⁶⁾.

(86) אמנם, אם עדיין לא התפלל תפילת לחש ורוצה לירד לפני
התיבה, דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"י דבר
הלכה אות יג) שאפשר שבאופן זה לא יברך ברכת כהנים משום
הפסק. מאידך, בשו"ת השבט הלוי (ח"ט סי' קלד) כתב, שיברך
ברכת כהנים, ואף על פי שתפילתו היא במקום תפילת לחש, מ"מ
אין זה נחשב הפסק עבורו.

(79) מסתימת לשונו, שלא הזכיר שימתין הש"ץ בתיבות שאחר
הזכרת השם עד שיסיימו הקהל אמירת 'ברוך הוא וברוך שמו',
נראה שדעתו שאין לאמרו, וכן כתבו הא"א (בוטשאטש, סי' קכד),
ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' יז), וכן דעת הגר"י קניבסקי
(ארחות רבנו ח"א עמ' סו). מאידך, דעת הפרי חדש (ס"ק יד) והבן
איש חי (פ' תצוה ס"ו) והכף החיים (ס"ק פז) שיש לאמרו.

[משנ"ב ס"ק טז]

הינן כלל ברכה וברכה⁽⁸⁰⁾.

(80) ואמן שעונים הציבור על ברכת כהנים, כתב בשו"ת אגרות
משה (או"ח ח"ד סי' כא) שלפי דעת הספר חרדים [הביאו הבי"ה ל'
לעיל בהקדמת הסימן ד"ה כתב] שישראל מחויבים אף לענות אמן
לבוא ולשמוע את הברכה מפי הכהנים, מחויבים אף לענות אמן
על ברכותיהם של הכהנים, ואין אמן זו ככל שאר אמן על ברכת
המצוות, אלא היא חלק מקיום המצוה דאורייתא. והוסיף, שכל זה
באמן הנאמרת על עצם ברכת הכהנים, ולא באמן הנאמרת על
ברכת 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן', שהיא כאמן על כל ברכת
המצוות.

[משנ"ב ס"ק עא]

שהוא מורה על קבלת הברכה⁽⁸¹⁾.

(81) וכן יחיד העומד באמצע קריאת שמע כשהגיעו הכהנים לישא
כפיהם, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' כא אות ב)
שמחויב לשמוע את הברכות ולענות אמן אחר כל ברכה, אבל
אחר ברכת 'אשר קדשנו בקדושתו של אהרן' לא יענה אמן.

ויחיד שעומד בתפילת שמונה עשרה, כתב בשו"ת אגרות משה
(שם) שכיון שלדעת החרדים שייכים ישראל במצוה זו, מחויב
להמתין בתפילתו ולשמוע את ברכת הכהנים [וכן דעת הגרש"ז
אויערבך (ואני אברכם פ"א ס"ה)], אך אינו יכול לענות אמן אפילו
אחר פסוקי הברכה, ואף אינו יכול לזוז ממקומו כדי לעמוד כנגד
הכהנים. וסיים, שממילא פשוט שאסור לשום אדם להתחיל
להתפלל שמונה עשרה כשלא יוכל לגמור תפילתו קודם נשיאת
כפיים [אמנם, במקום אחר כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ה סי'
כ אות כג), שאף אם עומד באמצע שמונה עשרה מחויב לזוז
ממקומו ולעמוד כנגד הכהנים, לקיים דין פנים נגד פנים, וכן יכול
לענות אמן אם מובטח לו שיחזור לתפילתו]. אמנם, דעת הגר"ש
אלישיב (הערות על מסכת סוטה לח, ב ד"ה שם) שכיון שרוב
הראשונים לא פסקו כדעת החרדים, גם הפסק בשתיקה אסור,
והרי הם אנוסים וחשובים כעם שבשדות, וחלה עליהם הברכה.

ומי שעומד בסיום ברכת ההודאה ואומר 'ולך נאה להודות', בשעה
שמתחילים הכהנים לברך ברכת כהנים, כתב בשו"ת שבט הלוי
(ח"ג סי' טו) שיפסיק בשתיקה וישמע הברכה מהכהנים, וכן נהג
החזו"א כשאירע לו שהתפלל עם הש"ץ (דינים והנהגות פ"ה)
[אולם כבר הובא בשמו (אעלה בתמר עמ' יד) שאף שרשות לעשות
כן מ"מ אין חיוב בדבר]. ודעת הגרש"ז אויערבך (שיח הלכה אות
סה בהע') שאף יענה אמן אחרי פסוקי ברכת הכהנים, וכן כתב
בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה יא). מאידך, דעת הגר"ח
קניבסקי (שאלת רב עמ' רכו) שלא יענה אמן, ובשו"ת צ"ץ אליעזר

